

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 62/2017-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. januára 2017 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval vyhlásenie prezidenta Slovenskej republiky Andreja Kisku, zastúpeného Jánom Mazákom, poradcom prezidenta Slovenskej republiky, ktorým odmieta sudcov I. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky Milana Ľalíka, Petra Brňáka a Mariannu Mochnáčovú pre ich predpojatosť v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. I. ÚS 575/2016, a takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Ústavného súdu Slovenskej republiky Milan Ľalík, Peter Brňák a Marianna Mochnáčová nie sú vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. I. ÚS 575/2016.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bolo 2. novembra 2016 doručené vyhlásenie prezidenta Slovenskej republiky Andreja Kisku (ďalej len „prezident“), v ktorom uplatňuje námietku predpojatosti proti sudcom I. senátu ústavného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 575/2016. Predmetom konania vedeného pod sp. zn. I. ÚS 575/2016 je rozhodovanie o sťažnostiach JUDr. Jána Bernáta, JUDr. Miroslava Duriša, PhD., JUDr. Evy Fulcovej, JUDr. Juraja Sopoligu a JUDr. Jany Laššákovej (spolu

d'alej aj „sťažovatelia“), ktorými namietajú porušenie svojich Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) garantovaných práv postupom prezidenta (sťažnosť JUDr. Jána Bernáta) a rozhodnutiami prezidenta (sťažnosti JUDr. Miroslava Duriša, PhD., JUDr. Evy Fulcovej, JUDr. Juraja Sopoligu a JUDr. Jany Laššákovej) o ich nevymenovaní [ako Národnou radou Slovenskej republiky zvolených kandidátov] za sudcov ústavného súdu.

2. Prezident v úvodnej časti svojho vyhlásenia, v ktorom uplatňuje námietku predpojatosti proti sudcom I. senátu ústavného súdu, uvádza, že 5. októbra 2016 mu bolo doručené uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 575/2016 zo 14. septembra 2016 o prijatí sťažností sťažovateľov na ďalšie konanie. Prezident namieta, že I. senát ústavného súdu takto konal a rozhodol bez toho, aby mu doručil sťažnosti na vyjadrenie. Prezident tiež namieta, že uznesenie o prijatí neobsahuje žiadne odôvodnenie prijatia všetkých sťažností na ďalšie konanie, a preto je podľa jeho názoru nepreskúmateľné a súčasne arbitrálne. Prezident zdôrazňuje, že toto tvrdenie sa vzťahuje predovšetkým na predbežné prerokovanie sťažnosti Jána Bernáta, ktorá bola prijatá na ďalšie konanie, hoci v konaní sp. zn. IV. ÚS 719/2014 svoju (obdobnú) sťažnosť vzal späť, v dôsledku čoho sa prezidentovo rozhodnutie o jeho nevymenovaní za sudcu ústavného súdu stalo podľa jeho názoru nezmeniteľné a nenapadnuteľné v konaní pred ústavným súdom.

2.1 Podrobnejšie prezident vo svojom vyhlásení ďalej uvádza, že podľa § 9 ods. 2 Spravovacieho a rokovacieho poriadku Ústavného súdu Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov uverejneného v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 114/1993 Z. z. (ďalej len „rokovací poriadok“) „... *nadpisaného Začatie konania, spravodajca zabezpečí, aby návrh pred predbežným prerokovaním alebo podnet po jeho prijatí bol bez meškania doručený ostatným účastníkom konania, prípadne aj vedľajším účastníkom konania s výzvou, aby sa v určenej lehote k nemu vyjadrili. Na tejto povinnosti nemení nič ani § 29 ods. 3 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého spravodajca zabezpečí, aby návrh, ktorý sa prijal na ďalšie konanie, bez meškania sa doručil ostatným účastníkom konania s výzvou na vyjadrenie v lehote, ktorú určí. Citované ustanovenie zákona o ústavnom súde totiž ustanovuje o návrhu, ktorý sa prijal na ďalšie konanie; § 9 ods. 2 rokovacieho poriadku ustanovuje o návrhu pred predbežným prerokovaním. Sudca spravodajca však sťažnosť sťažovateľov predložil senátu I. ÚS na predbežné prerokovanie*

bez splnenia povinnosti ustanovenej v § 9 ods. 2 rokovacieho poriadku a senát, napriek tomuto porušeniu všeobecne záväzného právneho predpisu, sťažnosti predbežne prerokoval a prijal ich na ďalšie konanie.“

2.1.1 Prezident upozorňuje, že v „*rovnakej právnej veci pred ústavným súdom a za rovnakej právnej úpravy však sudca spravodajca správne, pred predbežným prerokovaním sťažnosti Jozefa Čentéša vo veci sp. zn. I. ÚS 397/2014 doručil jeho sťažnosť prezidentovi Slovenskej republiky Ivanovi Gašparovičovi, ktorý sa k nej vyjadril a uplatnil tak svoje procesné oprávnenia, okrem iného aj právo odmietnuť sudcov ústavného súdu pre ich predpojatosť, ktoré využil až voči siedmim sudcom ústavného súdu. Rovnako aj vo veciach sp. zn. II. ÚS 718/2014 a sp. zn. II. ÚS 719/2014, ktoré boli spojené, sudca spravodajca rešpektoval § 9 ods. 2 rokovacieho poriadku a doručil mi sťažnosti na vyjadrenie pred ich predbežným prerokovaním.“*

2.1.2 Podľa prezidenta ďalej I. senát ústavného súdu v uznesení o prijatí sťažností „*žiadnym spôsobom nevysvetlil, z akého, právom aprobovaného, dôvodu zvolil iný prístup ku mne ako prezidentovi Slovenskej republiky v prítomnej veci oproti prístupu iného senátu ústavného súdu a sudcu spravodajcu vo veci sťažnosti Jozefa Čentéša, ako aj sudcu spravodajcu vo veciach sp. zn. II. ÚS 718/2014 a sp. zn. II. ÚS 719/2014, hoci aj senát ústavného súdu je viazaný čl. 2 ods. 2 ústavy, podľa ktorého môže konať len tak, ako mu to umožňuje ústava a zákon. Z toho vyplýva, že sudca spravodajca konal v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom (rokovací poriadok), a tak procesne diskriminoval mňa, súčasného prezidenta Slovenskej republiky, oproti bývalému prezidentovi Slovenskej republiky Ivanovi Gašparovičovi, ktorý, v súlade s § 9 ods. 2 rokovacieho poriadku, dostal možnosť vyjadriť sa k sťažnosti Jozefa Čentéša; súčasne sudca spravodajca zvolil voči mne, oproti inému sudcovi spravodajcovi (sp. zn. II. ÚS 718/2014 a sp. zn. II. ÚS 719/2014) bez rozumného dôvodu odlišný prístup, hoci išlo o rovnaké právne situácie a rovnaký predmet konania, s druhovo rovnakými účastníkmi konania.“*

2.2 Predpojatosť sudcu spravodajcu, ako aj ostatných sudcov – členov I. senátu ústavného súdu možno podľa presvedčenia prezidenta vyvodiť aj z ďalšej závažnej okolnosti, ktorá úzko súvisí s porušením § 9 ods. 2 rokovacieho poriadku. Prezident uvádza, že *«senát I. ÚS prijal na ďalšie konanie aj sťažnosť Jána Bernáta, ktorý tvrdí porušenie svojich základných práv mojim postupom, ktorým som nerozhodol o ňom ako kandidátovi na sudcu ústavného súdu. Toto tvrdenie sa nezakladá na pravde a odporuje tomu, čo vyslovil ústavný súd v uznesení o odmietnutí návrhu prezidenta na výklad ústavy v konaní sp. zn. PL. ÚS 45/2015. V tomto uznesení sa výslovne uvádza: „Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že je nepochybné, že skutková i právna situácia všetkých piatich nevyzmenovaných kandidátov na sudcov ústavného súdu je rovnaká (v zásade identickosť jednotlivých rozhodnutí navrhovateľa o nevyzmenovaní), pričom z rozhodnutí navrhovateľa o ich nevyzmenovaní dosiaľ tretím osobám nevznikli žiadne práva ani povinnosti. Podľa názoru ústavného súdu by preto nebolo spravodlivé, aby dvom kandidátom na sudcov ústavného súdu, ktorí vzali svoje sťažnosti späť, bola rozhodnutiami navrhovateľa, ktoré sú podľa nálezu sp. zn. III. ÚS 571/2014 zjavne protiústavné, odobratá šanca zostať kandidátmi na sudcu ústavného súdu. Z uvedeného vyplýva, že v okolnostiach daného prípadu navrhovateľ môže a má zrušiť dve predmetné rozhodnutia o nevyzmenovaní Jána Bernáta a Imricha Volkai a následne má vybrať dvoch sudcov ústavného súdu z piatich ostávajúcich kandidátov (Ján Bernát, Eva Fulcová, Miroslav Duriš, Juraj Sopoliga, Imrich Volkai), ktorí mu boli navrhnutí národnou radou. Týmto spôsobom navrhovateľ odstráni ním spôsobený protiústavný stav, ako aj porušenie práv piatich kandidátov na sudcov ústavného súdu.“».*

2.2.1 Vo vzťahu k svojmu rozhodnutiu o nevyzmenovaní Jána Bernáta za sudcu ústavného súdu prezident zdôrazňuje, že ho *«nikdy nezrušil. Takúto povinnosť som nikdy nemal a ani nemohol mať, pretože moje rozhodnutie o jeho nevyzmenovaní sa stalo jeho doručením Jánovi Bernátovi právoplatným, a tak autoremedúra by sa ani teoreticky nemohla uplatniť. Z tohto dôvodu Ján Bernát prestal byť kandidátom na sudcu ústavného súdu a mohol by sa ním stať len po opätovnom zvolení v národnej rade. Preto vzniká otázka, akým spôsobom dospeli odmietaní sudcovia ústavného súdu k záveru, že jeho sťažnosť je prípustná a podaná včas, ak toto rozhodnutie nebolo zrušené a mne nevznikla*

žiadna povinnosť o Jánovi Bernátovi znovu konať a rozhodovať. Takéto „prehliadnutie“ skutkového a právneho stavu vo veci Jána Bernáta, ktoré muselo byť všetkým odmietaným sudcom ústavného súdu známe z ich vlastnej rozhodovacej činnosti, a mohlo byť jednoducho objasnené, ak by mi bola jeho sťažnosť doručená pred jej predbežným prerokovaním, nemožno za žiadnych okolností považovať iba za právny názor. Ide o úmyselné konanie všetkých odmietaných sudcov ústavného súdu, ktoré nemožno ospravedlniť inak než ich zaujatosťou vo veci. Úmysel konať predpojato je v uznesení o prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie „ukrytý“ vo všeobecných, nepreskúmateľných frázach o splnení predpokladov ustanovených v § 25 ods. 2 a § 50 zákona o ústavnom súde. Tieto predpoklady však splnené neboli.».

2.3 Ak fyzická osoba (Ján Bernát) vzala späť svoju sťažnosť podanú proti orgánu verejnej moci (rozhodnutiu prezidenta o jeho nevyzmenovaní), došlo podľa názoru prezidenta „k zániku jej procesnej aktívnej legitímácie podať túto sťažnosť opätovne nielen z dôvodov neprípustnosti, ale aj z dôvodu, že k opätovnému podaniu sťažnosti nemohlo dôjsť včas, t. j. v lehote dvoch mesiacov od doručenia napadnutého rozhodnutia. Oprávnenie podať sťažnosť proti rozhodnutiu, ktoré reálne existuje a je nezmeniteľné, sa nedá „obnoviť“ špekulatívnym podaním sťažnosti proti postupu orgánu verejnej moci. Postup totiž len predchádzal vydaniu rozhodnutia (o nevyzmenovaní). V týchto súvislostiach zdôrazňujem, že v zákone o ústavnom súde ani v judikatúre ústavného súdu niet žiadnej právnej možnosti či precedensu, ktoré by potvrdzovali, že po späťvzati sťažnosti môže fyzická osoba znovu podať sťažnosť proti takému rozhodnutiu orgánu verejnej moci, ktoré sa stalo v dôsledku jej späťvzatia nezmeniteľným a nenapadnuteľným alebo by sa mohla obísť nemožnosť podania takej sťažnosti tvrdením, že k porušeniu jej základných práv došlo postupom orgánu verejnej moci. Takéto opakované sťažnosti boli vždy odmietané po ich predbežnom prerokovaní (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).“.

2.4 Na základe uvedenej argumentácie sa prezident domáha, aby ústavný súd vylúčil sudcov ústavného súdu Milana Ľalíka, Petra Brňáka a Mariannu Mochnáčovú z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 575/2016 ako zjavne predpajatých.

II.

3. K vyhláseniu prezidenta o predpojatosti sa vyjadril sudca spravodajca vo veci sp. zn. I. ÚS 575/2016 Milan Lalič v podaní z 15. novembra 2016, v ktorom najmä uvádza: *„Porušovateľ namieta členov senátu I. ÚS pre ich procesný postup pri prejednaní tejto veci a spôsob rozhodovania, čo zákon výslovne vylučuje (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 49 ods. 3 Civilného sporového poriadku). Inak dodávam, že nemám taký pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom, ktorý by mi bránil vo veci objektívne a nepredpojate rozhodovať.“*

4. Sudkyňa Marianna Mochnáčová sa k prezidentom vznesenej námietke predpojatosti vyjadrila v podaní zo 16. novembra 2016, v ktorom uvádza: *„Prezident Slovenskej republiky v podaní č. 4101-2016-KPSR z 27. októbra 2016 na začatie disciplinárneho konania proti mne ako členke I. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky súvislosti s konaním vedeným ústavným súdom pod sp. zn. I. ÚS 575/2016 zároveň vzniesol z rovnakých dôvodov aj námietku zaujatosti proti mojej osobe v predmetnom konaní. Moje vyjadrenie č. Spr 1811/2016 z 9. novembra 2016 adresované predsedníčke Ústavného súdu Slovenskej republiky platí aj pre tento účel. Zároveň prehlasujem, že sa necítim byť zaujatá v súvislosti s prerokovávaním a rozhodovaním veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 575/2016 so zreteľom na pomer veci, účastníkom, resp. ich právnym zástupcom.“*

4.1 Ústavný súd poukazuje aj na vyjadrenie sudkyne Marianny Mochnáčovej k návrhu prezidenta na začatie disciplinárneho konania voči nej, v ktorom sa uvádza: *«... dôvody uvádzané v podnete prezidenta Slovenskej republiky nepovažujem za spôsobilé odôvodniť začatie disciplinárneho konania proti mojej osobe, pretože som sa nedopustila žiadneho zavineného porušenia svojich služobných povinností, ani svojím správaním nenarušila dôstojnosť funkcie sudcu ústavného súdu, ani neohrozila dôveru k ústavnému súdu a ani napriek výzve nepokračovala v činnosti nezlučiteľnej s funkciou sudkyne ústavného súdu.*

Podľa označeného podnetu prezidenta Slovenskej republiky som mala úmyselne porušiť § 9 ods. 2 Spravovacieho a rokovacieho poriadku Ústavného súdu Slovenskej

republiky (ďalej len „Spravovací poriadok“) tým, že I. senát ústavného súdu, na ktorého konaní a rozhodovaní sa ako jeho členka podieľam, uznesením sp. zn. I. ÚS 575/2016 zo 14. septembra 2016 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Jána Bernáta vo veci namietaného porušenia základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok zaručeného čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy postupom prezidenta Slovenskej republiky, ktorým nerozhodol o menovanom ako o kandidátovi na sudcu ústavného súdu a sťažnosť Evy Fulcovej, Juraja Sopoligu a Miroslava Ďuriša vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám za rovnakých podmienok zaručeného čl. 30 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy rozhodnutiami prezidenta Slovenskej republiky č. 636-2016-KPSR zo 6. júla 2016 o ich nevyzmenovaní za sudcov ústavného súdu bez toho, aby bolo prezidentovi Slovenskej republiky umožnené vyjadriť sa k podanej sťažnosti.

Vzhľadom na uvedené si dovoľujem upriamiť pozornosť na znenie § 9 ods. 1 Spravovacieho poriadku, podľa ktorého „Konanie pred Ústavným súdom o návrhu podľa čl. 130 ods. 1 a 2 Ústavy sa začne dňom jeho doručenia Ústavnému súdu a konanie o podnete podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy sa začne dňom jeho prijatia na predbežnom prerokovaní (§ 18 ods. 3 zákona)“. Ustanovenie § 9 ods. 2 Spravovacieho poriadku zase znie: „Spravodajca zabezpečí, aby návrh pred predbežným prerokovaním alebo podnet po jeho prijatí bol bez meškania doručený ostatným účastníkom konania, prípadne aj vedľajším účastníkom konania s výzvou, aby sa v určenej lehote k nemu vyjadrili (§ 29 ods. 5 zákona).“

Z obsahu § 9 Spravovacieho poriadku vyplýva priama väzba na čl. 130 ústavy v znení do 30. júna 2001, podľa ktorého mohol ústavný súd začať konanie na návrh subjektov vymenovaných v čl. 130 ods. 1 ústavy, prípadne na návrh subjektov ustanovených podľa čl. 130 ods. 2 ústavy osobitným zákonom alebo na podnet právnických alebo fyzických osôb namietajúcich porušenie svojich práv v zmysle čl. 130 ods. 3 ústavy. Prijatím ústavného zákona č. 90/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavný zákon č. 90/2001 Z. z.“) došlo k rozsiahlej novelizácii ustanovení vzťahujúcich sa na právomoc ústavného súdu, ktorou bolo fyzickým osobám a právnickým osobám umožnené namietat porušenie svojich

základných práv a slobôd sťažnosťou podľa čl. 127 ústavy, pričom však zároveň došlo k zrušeniu práva týchto osôb na podanie podnetu podľa § 130 ods. 3 ústavy. Z uvedeného je zrejmé, že právna úprava obsiahnutá v § 9 Spravovacieho poriadku nereagovala na ústavné zmeny vyplývajúce z ústavného zákona č. 90/2001 Z. z. účinného od 1. júla 2001 spočívajúce v nahradení konania o podnete fyzických osôb alebo právnických osôb podľa čl. 130 ods. 3 ústavy konaním o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy.

Ústavný súd však od 20. marca 2002, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 124/2002 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, začal na svoj procesný postup aplikovať § 29 ods. 3 (v období od 20. marca 2002 do 31. mája 2004 išlo o § 29 ods. 6) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), podľa ktorého „Spravodajca zabezpečí, aby návrh, ktorý sa prijal na ďalšie konanie, bez meškania sa doručil ostatným účastníkom konania s výzvou na vyjadrenie v lehote, ktorú určí“.

Pokiaľ bola sťažnosť Jána Bernáta, Evy Fulcovej, Juraja Sopoligu a Miroslava Ďuriša vedená pod sp. zn. I. ÚS 575/2016 doručená prezidentovi Slovenskej republiky po jej prijatí na ďalšie konanie, zastávam názor, že sudca spravodajca postupoval primerane aplikujúc účinnú právnu úpravu obsiahnutú v § 29 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Skutočnosť, že sudca spravodajca v danej veci nepostupoval podľa v podstate obsolentného ustanovenia Spravovacieho poriadku, ktorý na rozdiel od zákona o ústavnom súde ani nie je všeobecne záväzným právnym predpisom (podľa § 1 zákona č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov všeobecne záväzným právnym predpisom je ústava, ústavné zákony, zákony, nariadenia vlády Slovenskej republiky, vyhlášky a opatrenia ministerstiev, ostatných ústredných orgánov štátnej správy, iných orgánov štátnej správy a Národnej banky Slovenska), ale podľa platného a účinného § 29 ods. 3 zákona o ústavnom súde nemôže zakladať žiadny dôvod na začatie disciplinárneho konania proti mojej osobe, a to ani vo vzťahu k uzneseniu sp. zn. I. ÚS 575/2016 zo 14. septembra 2016. V tejto súvislosti poznamenávam, že doručovanie návrhov na začatie konania, vrátane sťažností podľa

čl. 127 ústavy až po ich prijatí na ďalšie konanie je súčasťou stabilizovaného procesného postupu ústavného súdu, ktorý je dnes aj v širšej právnickej verejnosti považovaný v podstate za notoriu.

Vzhľadom na uvedené považujem podnet prezidenta Slovenskej republiky č. 4101-2016-KPSR z 27. októbra 2016 na podanie návrhu na začatie disciplinárneho konania proti mojej osobe za nedôvodný.»

5. Sudca Peter Brňák sa k vyhláseniu prezidenta o predpojatosti vyjadril v podaní zo 14. novembra 2016, v ktorom uvádza: *«Dôvodom podnetu p. prezidenta má byť skutočnosť, že členovia senátu I. ÚS úmyselne porušili § 9 ods. 2 spravovacieho poriadku, podľa ktorého „spravodajca zabezpečí, aby návrh pred predbežným prerokovaním alebo podnet po jeho prijatí bol bez meškania doručený ostatným účastníkom konania, prípadne aj vedľajším účastníkom konania s výzvou, aby sa v určenej lehote k nemu vyjadrili (§ 29 ods. 5 zákona)“, a to vecne tým spôsobom, že pred prijatím návrhu vo veci I. ÚS 575/2016 nedoručili tento p. prezidentovi na vyjadrenie. Z uvedených dôvodov bola (aj) voči mojej osobe vznesená tiež námietka zaujatosti.*

Podľa môjho názoru nie je bez významu k p. prezidentom uskutočnenom výbere namietanych sudcov ani skutočnosť, že po prijatí návrhu vo veci I. ÚS 575/2016 (i) iný senát prijal podobný návrh (III. ÚS 664/2016) a (ii) následne plénum rozhodlo o pripojení veci III. ÚS 664/2016 k veci I. ÚS 575/2016 (PLs. ÚS 22/2016).

Úmerne k nastoleným výhradám, v krátkosti a iba príkladmo považujem za potrebné uviesť, že

(i) na rozdiel od spravovacieho poriadku (ako podzákonnej normy) podľa § 29 ods. 2 a 3 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak spravodajca neodloží podanie podľa § 23a, pripraví vec na predbežné prerokovanie. Ak sa návrh prijme na konanie, prerokuje sa v senáte alebo v pléne Ústavného súdu (ods. 2). Spravodajca zabezpečí, aby návrh, ktorý sa prijal na ďalšie konanie, bez meškania sa doručil ostatným účastníkom konania s výzvou na vyjadrenie v lehote, ktorú určí (ods. 3).“

(ii) p. prezidentom uvádzané ustanovenie § 9 ods. 2 spravovacieho poriadku je jednak mŕtve (pozri vyjadrenie sudkyne Mochnáčovej) a jednak odporuje vyššie citovanému

§ 29 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Podľa môjho názoru je potrebné k spravovaciemu poriadku navyše dodať, že tento ako celok v súčasnosti nepredstavuje právnu úpravu, ktorá priznáva vymožitelné práva a povinnosti účastníkom konania, už len z toho dôvodu, že „zákon vydaný na základe ústavného zmocnenia preniesol zmocnenie ďalej“ (pozri napr. Ján Drgonec, „Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky“, Heuréka, 2008, s. 29).

(iii) v rámci právnej teórie, ako aj v praxi súdov je všeobecne zaužívaná zásada, podľa ktorej dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti. O to viac uvedené platí pre prípadné disciplinárne konanie proti sudcovi.

Kedže p. prezident súčasne vzniesol z rovnakých dôvod námietku zaujatosti (aj) proti mojej osobe, platí uvedené... aj pre tieto účely. Zároveň prehlasujem, že sa necítim byť zaujatý v súvislosti s prejednávaním a rozhodovaním vo veci sp. zn. I. ÚS 575/2016 so zreteľom na pomer k veci, účastníkom resp. ich právnym zástupcom.»

III.

6. Podľa § 27 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je sudca vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho predpojatosti.

Podľa § 28 ods. 1 zákona o ústavnom súde účastník konania môže vyhlásiť, že niektorého zo sudcov odmieta pre jeho predpojatosť. Ak dôvody, ktoré vedú k vyhláseniu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť vznikli do začiatku ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť najneskôr na začiatku ústneho pojednávania. Ak dôvody, ktoré vedú k vyhláseniu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť, vznikli v priebehu prvého ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť bez zbytočného odkladu. Na neskoršie vyhlásenie o odmietnutí sudcu pre predpojatosť sa neprihliada a ústavný súd už o ňom nerozhoduje.

Podľa § 28 ods. 3 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu pre predpojatosť rozhodne iný senát.

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom ustanovenia Civilného sporového poriadku alebo Trestného poriadku.

Podľa § 49 ods. 3 Civilného sporového poriadku dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti.

Podľa čl. IV bodu 1 rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie 1. 3. 2016 – 28. 2. 2017 (ďalej len „platný rozvrh práce“) o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 28 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhoduje

- a) druhý senát, ak ide o sudcov prvého senátu,
- b) tretí senát v zložení určenom v čl. II bode 3 písm. b), ak ide o sudcov druhého senátu,
- c) prvý senát, ak ide o sudcov tretieho senátu.

6.1 Vzhľadom na skutočnosť, že prezident sa domáha vylúčenia sudcov I. senátu ústavného súdu z konania vedeného pod sp. zn. I. ÚS 575/2016, je podľa platného rozvrhu práce o tom oprávnený rozhodnúť II. senát ústavného súdu.

IV.

7. Ústavný súd v konaniach, v ktorých rozhoduje o námietkach predpojatosti, štandardne uvádza, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania (porov. Barak, A. Judge in a Democracy. Princeton University Press, 2008, s. 101 a nasl.), resp. nevzniká navonok legitímny dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je nestranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (nemo iudex in causa sua; porov. bod 5 uznesenia Najvyššieho správneho súdu Českej republiky č. k. Nao 46/2010-78 z 11. júna 2010; dostupné na internete: www.nssoud.cz), a vôbec o popretie zmyslu súdництва a práva.

7.1 Ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre taktiež opakovane zdôrazňuje, že z ľudskoprávneho pohľadu je právo na nestranného sudcu komponentom práva na spravodlivý proces. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) v tejto súvislosti vo svojej judikatúre sformoval dve previazané stránky nestrannosti a judikatúru k nim rozvíja už viac ako 30 rokov (Piersack v. Belgicko, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok ESLP z 1. 10. 1982; Pohoska v. Poľsko, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok ESLP z 10. 1. 2012). Nestrannosť má stránku subjektívnu a stránku objektívnu, a tie sú overované rovnomennými testami. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to jednak vo všeobecnosti (Olujic v. Chorvátsko, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok ESLP z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (Kinský v. Česká republika, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok ESLP z 9. 2. 2012, bod 87). Nestrannosť je vo vnímaní ESLP absenciou zaujatosti či predsudku vo veci, pričom nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom.

8. Základné východiská doktríny, na základe ktorej ESLP posudzuje nestrannosť sudcu, sa v plnom rozsahu premietli aj do judikatúry ústavného súdu a ústavný súd z nich vychádza aj v tomto konaní. V tomto konaní je však rozhodovanie o (ne)vylúčení prezidentom odmietaných sudcov I. senátu ústavného súdu pre ich predpojatosť primárne predurčené obsahom a charakterom dôvodov, na základe ktorých sa prezident domáha ich vylúčenia z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 575/2016.

8.1 Z argumentácie prezidenta, ktorej podstatné časti sú citované v bode 2 odôvodnenia tohto uznesenia, možno vyvodit', že vo vzťahu k sudcom I. senátu ústavného súdu uplatňuje dva navzájom previazané dôvody, na základe ktorých sa domáha ich vylúčenia z výkonu sudcovskej funkcie v predmetom konaní;

a) prvý dôvod sa týka postupu sudcu spravodajcu, resp. I. senátu ústavného súdu pred predbežným prerokovaním sťažností sťažovateľov – prezident konkrétne namieta, že mu sudca spravodajca pred rozhodnutím senátu o prijatí sťažností na ďalšie konanie nepredložil tieto sťažnosti na vyjadrenie, a tým porušil § 9 ods. 2 rokovacieho poriadku (ďalej len „námiетка proti postupu pred predbežným prerokovaním“),

b) druhý dôvod sa týka rozhodnutia I. senátu ústavného súdu o prijatí sťažností na ďalšie konanie v časti týkajúcej sa sťažnosti sťažovateľa Jána Bernáta, ktorá bola prijatá na ďalšie konanie aj napriek tomu, že podľa prezidenta existovali zjavné dôvody na jej odmietnutie jednak ako oneskorene podanej, ako aj preto, že svoju pôvodnú sťažnosť vzal späť, čím sa stalo rozhodnutie o jeho nevyzmenovaní za sudcu ústavného súdu podľa prezidenta nezmeniteľné a menovaný už nie je kandidátom na sudcu ústavného súdu, o ktorom by bolo potrebné opätovne rozhodnúť (ďalej len „námietka proti prijatiu sťažnosti Jána Bernáta na ďalšie konanie“).

8.2 V nadväznosti na obsah a charakter námietok, ktoré prezident uplatňuje proti sudcom I. senátu ústavného súdu, ústavný súd konštatuje, že na rozhodovanie o vylúčení sudcov z výkonu sudcovskej funkcie pre ich predpojatosť je v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde primerane použiteľný § 49 ods. 3 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého *„dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti“*.

Ústavný súd považuje za žiaduce poukázať aj na § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku platného a účinného do 30. júna 2016, podľa ktorého *„dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach“*. Z citovaného vyplýva, že aj predchádzajúca právna úprava *ex lege* neumožňovala, aby boli sudcovia vylučovaní z výkonu sudcovskej funkcie z dôvodov procesného postupu, resp. rozhodovania v iných veciach.

Zásada fixovaná z § 49 ods. 3 Civilného sporového poriadku, resp. § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, sa premietla aj do judikatúry ústavného súdu. Ústavný súd napríklad poukazuje na uznesenie sp. zn. III. ÚS 679/2014 z 25. novembra 2014, v ktorom sa uvádza: *„dôvodom na vylúčenie sudcu/-ov nemôže byť jeho/ich postup (a rozhodovanie) v inej veci...“*

Ústavný súd poukazuje aj na skutočnosť, že porovnateľná právna úprava v Českej republike sa obdobne premietla aj do judikatúry českých súdov (pozri napr. uznesenie Najvyššieho správneho súdu Českej republiky sp. zn. Nao 188/2015, bod 11).

8.3 Z obsahu a charakteru dôvodov, na základe ktorých sa prezident domáha vylúčenia sudcov I. senátu ústavného súdu z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 575/2016, vyplýva, že tieto sa týkajú výlučne

- doterajšieho postupu I. senátu ústavného súdu v označenom konaní (námietka proti postupu pred predbežným prerokovaním) a
- rozhodnutia I. senátu ústavného súdu v označenom konaní (námietka proti prijatiu sťažnosti Jána Bernáta na ďalšie konanie).

8.4 Z uvedeného zjavne vyplýva, že dôvody na základe, ktorých sa prezident domáha vylúčenia sudcov I. senátu ústavného súdu z konania vedeného pod sp. zn. I. ÚS 575/2016, sú *ex lege* vylúčené, a preto ústavný súd bez potreby ich podrobnejšej analýzy rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

9. Nad rámec tohto rozhodnutia II. senát ústavného súdu poznamenáva, že uplatňovanie rozhodovacej praxe, na základe ktorej by boli sudcovia ústavného súdu vylučovaní z výkonu sudcovskej funkcie z dôvodu procesného postupu alebo rozhodovania v iných veciach, by mohlo v konečnom dôsledku viesť k znefunkčneniu ústavného súdu, a tým aj súdnej ochrany ústavnosti v Slovenskej republike. V nadväznosti na uvedené ústavný súd zároveň nad rámec tohto rozhodnutia považuje za žiaduce tiež zdôrazniť, že obsah a charakter dôvodov uplatnených prezidentom proti sudcom I. senátu ústavného súdu nielen *ex lege* neumožňujú, aby ústavný súd na ich základe vylúčil dotknutých sudcov z výkonu sudcovskej funkcie pre predpojatosť, ale zároveň aj vylučujú, aby k námietkam prezidenta zaujímal vecný postoj, keďže v tomto konaní nemôže nahradzovať či reparovať činnosť toho rozhodovacieho telesa, ktorému bola sťažnosť sťažovateľov v súlade s platným rozvrhom práce pridelená. Na tomto konštatovaní nemôže nič zmeniť skutočnosť, že členovia II. senátu ústavného súdu sa s podstatou argumentácie prezidenta týkajúcej sa námietky proti prijatiu sťažnosti Jána Bernáta na ďalšie konanie stotožňujú, a preto aj odôvodnene očakávajú, ako sa s ňou I. senát ústavného súdu vysporiada v konaní vo veci samej.

10. K odôvodneniu rozhodnutia pripája doplňujúce stanovisko sudca Lajos Mészáros.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2017